

Без чињења нема нам ни надања!

Проф. др Драгана Радовановић ради на Филозофском факултету у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици на Катедри за српски језик и књижевност и виши је научни сарадник у Институту за српски језик САНУ на Одсеку за дијалектолошка истраживања. Аутор је две обимније дијалектолошке студије: *Морфолошке особености говора средње Колубаре* (2006) и *Говор Ваљевске Подгорине* (2014). Учествовала је на више научних скупова (домаћих и међународних) и објавила на десетине стручних и научних радова из области српске дијалектологије и сродних дисциплина. Учесник је више домаћих и међународних научних пројеката у реализацији наших научних и културних установа (Матици српској, Српској академији наука и уметности; Институту за српски језик САНУ, Географском институту „Јован Цвијић“ САНУ, Филозофском факултету у Новом Саду, Научном центру при Савезу Срба у Румунији).

Др Филстуд: Поштована професорка, пре свега захвалили бисмо Вам на томе што сте нам изашли у сусрет и пристали на то да са Вама урадимо интервју за овај број часописа. На самом почетку, реците нам ко су били Ваши узорни када сте почињали да се бавите језиком и како сте се одлучили на то да се бавите дијалектологијом?

Проф. др Драгана Радовановић: Ако се ради о струци у ширем смислу, узор и корене мојих интересовања за бављење српским језиком тражила бих још у основношколском и средњошколском добу у својим наставницима и професорима српског језика и у њиховој посвећености послу. Каснија моја инте-

ресовања за бављење (етно)дијалекатским темама можда опет могу тражити у ранијој животној доби, будући да сам имала привилегију (додељену рођењем) да се језички формирам у двама говорним типовима, па сам тако врло рано почела да уочавам (истовремено и усвајам) да се за иста значења територијално у различитим фонетским и морфолошким ликовима употребљавају различите речи. Наравно, само језичко формирање није могло бити изоловано и нужно га је пратило моје учешће у обредно-обичајној пракси, што је такође доносило и сличности и различитости. Ради илустрације, дала бих неколико насумичних приме-

ра: *кутлача~послужаоница/послужавница* или, *вршњак* и *вршњакиња~врсник* и *врсница* или, на пример у значењу „баба“ *мајка~нана*; *свињокољ/диснотор~посек*, па и *ћед~деда*, *чича~чичка*, *стрина~нина*, *доле*, *горе ~ доламо*, *горамо/дољамо*, *горамо*, или: *мираз* и *спрема~штафир*, *буклија~чутура*, *погачари~плетењари*, *иглари*, *слава~светац/свечари*, *окриље~појтарија*; *жито~панайја* и сл.). Отуда није ни изненађујуће што је и данас добар део мојих прилога управо оријентисан на лексичку обредно-обичајне праксе и на географски распоред језичких појединости. Рекла бих, све ове чињенице, узевши обједињено, могле су бити

мој узор и основа, наравно поред онога што се стиче усвајањем знања, данашњег мог научног профила. Сада сам се нашла у рашко-косовскометохијском говорном амбијенту, одакле су претежно и моји студенти, којима предајем и од којих учим. Добијам нове аутентичне увиде у шире српске језичке просторе, лично (уживо) и посредством студентских семинарских, дипломских и мастер радова и докторских дисертација. Дијалектолог и лексиколог, с обзиром на околности у којима се нашао српски народ, добио је и нове специфичне задатке – да спасе што се спасти може, тамо где нас још има и где смо донедавно били, скоро миленијум и по уназад. То су аутентични знаци нашег бивствовања на овим просторима. Знају и осећају то и моји студенти и наша је дужност да ми тај ентузијазам пробудимо.

Др Филстуд: Који би били даљи задаци српске дијалектологије и, буду-

ћи да су Ваша истраживања по природи саме дисциплине којом се бавите заснована на теренском раду, које савете преносите студентима када је реч о теренским истраживањима?

Проф. др Драгана Радовановић: Свако ко се озбиљно ухвати у коштац са дијалектологијом осуђен је на теренски рад. Нема дијалектолошких истраживања на „собном“ нивоу, српски народни говори налазе се на терену, далеко од градских центара. У томе и јесте проблем формирања дијалектолошког научног подмлатка у околностима свеопште урбанизације. Зато смо ми осуђени добрим делом на реконструкције, на језичку археологију, да се колоквијално изразим, али не фалсификовањем, дотеривањем факата, већ њиховим одговарајућим коментаром, ослањајући се на поуздане научне чињенице, наравно не само лингвистичке. Показујући данашње слојевитости

народних говора, ми смо савремени, иако се бавимо претежно језичком дијакхронијом. Из тих разлога, савремена дијалектологија је и утемељена социолингвистичка, неоптерећена идеологизирањем. Да се вратим на Ваше конкретно питање, мада сам одговор већ и дала: наши теренски записи морају бити пре свега веродостојни, тачно лоцирани и на одговарајућим научним „конвенцијама“ презентовани. У том смислу корисна нам је дефиниција Никите Толстоја (и Руса и Србина, кажу на сјајан начин подељеног његовог личног осећања припадности) – *дијалектологија је разасрета историја језика*. Додала бих и његовог историјског постојања, бивствовања у кретањима, миграцијама, утирањима и обнављањима.

Др Филстуд: На који сте Ваш рад најпоноснији?

Проф. др Драгана Радовановић: Сваки мој рад је скроман прилог ужој струци. Они су сродно, ужедисциплинарно и тематски повезани. Највише је мојих радова из области дијалектологије, а свакако се међу њима издвајају и две дијалектолошке студије, моји и најзрелији научни прилози са простора северо-западне Србије (*Морфолошке особености говора средње Колубаре и Говор Ваљевске Подгорине*), које су и њихови рецен-

Проф. др Драгана Радовановић са студентима

зенти, иначе наши данас живи најбољи познаваоци српских народних говора (академик Слободан Реметић, проф. др Драгољуб Петровић и проф. др Мато Пижурица), окарактерисали добром документованошћу, уверљивошћу теренских записа и примереном аналитичношћу и систематизованошћу. Други (по броју и научној важности) мојих стручно-научних прилога чине радови из области ареалне лингвистике. Углавном су то синтетични пилот-огледи, с погледом или на цео српски језички простор или на подручје Србије а у сусрет изради Српског дијалектолошког атласа. Потом су ту радови из области дијалекатске лексикографије и етнолингвистике, опет с грађом заснованом на изворним теренским истраживањима или пак на лингвогеографском приказивању језичких чињеница. Оно што их посебно одликује јесте чињеница да у свима њима

непрестано инсистирам на аутентичним и опсежним аудио-записима и веродостојном „читању“ са терена. Ових методолошких поступака се ни у једном од својих прилога не одричем. Поред побројаног, не могу да не споменем и моје учешће, односно основне обрађивачке секције објављене у 19. књизи *Речника српскохрватског књижевног и народног језика*. Поносна сам што сам имала вишегодишњу привилегију да се учим лексикографији у нашем најпрестижнијем лексикографском центру смештеном у Институту за српски језик САНУ.

Др Филстуд: Ви сте и виши научни сарадник на Институту за српски језик САНУ. Како млади истраживачи могу доћи до учешћа на разним пројектима које реализује Институт?

Проф. др Драгана Радовановић: Донедавно сам донекле знала или сам барем мислила да знам. Сада – не знам. Промене су велике, да ли нагоре

или боље, понекад ми се чини да то сами Бог зна! Надам се да нам глобализација неће узети историју и садашњост, а тим и будућност у којој ћемо моћи да препознамо себе.

Др Филстуд: За крај, које су одлике студената Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици?

Проф. др Драгана Радовановић: Углавном сам се кроз цео разговор трудила да Вам дам одговор на то питање. Али да закључим: без чињења нема нам ни надања! Овде су наше обавезе и одговорности веће. Моји утисци су да је претежни део студената тога свестан, и зато – њих не бих мењала, а надам се ни они мене.

Разговор водили и
приредили:
Маја Максимовић
Душан Стефановић
Катедра за српски
језик и књижевност

Психолог је активни креатор људских живота

Проф. др Драгана Станојевић, ванредни професор на Катедри за психологију Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, студије Психологије уписала је 1998. године у Приштини и прошла пут расељене катедре од Приштине, преко Ниша, Блага и Косовске Митровице, где је дипломирала 2003. године. Магистарске студије завршила је 2009. године на Филозофском факултету у Београду, на смеру Клиничка психологија. Докторску дисертацију одбранила је 2013. године на Филозофском факултету у Нишу. Након стицања звања *дипломирани психолог*, запослила се